

Environmentální spravedlnost

Mikuláš Černík a Tomáš Chabada

ENS 284

Původ konceptu

- 80. léta
- USA, Severní Karolína
- Sklárky toxického odpadu v místech, kde žili chudí lidé a lidé jiné etnicity

Principy a deklaráce

- ▶ 1991 – První summit environmentálního vůdcovství lidí jiné etnicity; Washington D.C.
- ▶ Deklarace 17 principů environmentální spravedlnosti - <http://www.ejnet.org/ej/principles.html>
- ▶ Setkání jak obyvatel původních národů, tak i lidí z etnických skupin z městského prostředí

Rozšiřování environmentální spravedlnosti

- ▶ Horizontální - nejen USA, ale termín environmentální spravedlnost se používá globálně
- ▶ Vertikální – pojem používá akademická sféra – různé disciplíny, neziskové a nevládní organizace, různá místní a sociální hnutí. Zároveň spolu různí aktéři spolupracují a ovlivňují se navzájem.
- ▶ Interdisciplinarita & intersekcionalita
- ▶ Diskutuje se pojem environmentální – posun od „vnější“ vzdálené přírody k prostředí kde „žijeme, pracujeme a hrajeme si“ (Novotny, 2000) & pojem spravedlnost – nejen rovnoměrná distribuce negativních dopadů, ale i rozeznání dotčené komunity, participace na rozhodování, nebo dopad na základní potřeby jedinců i komunit.

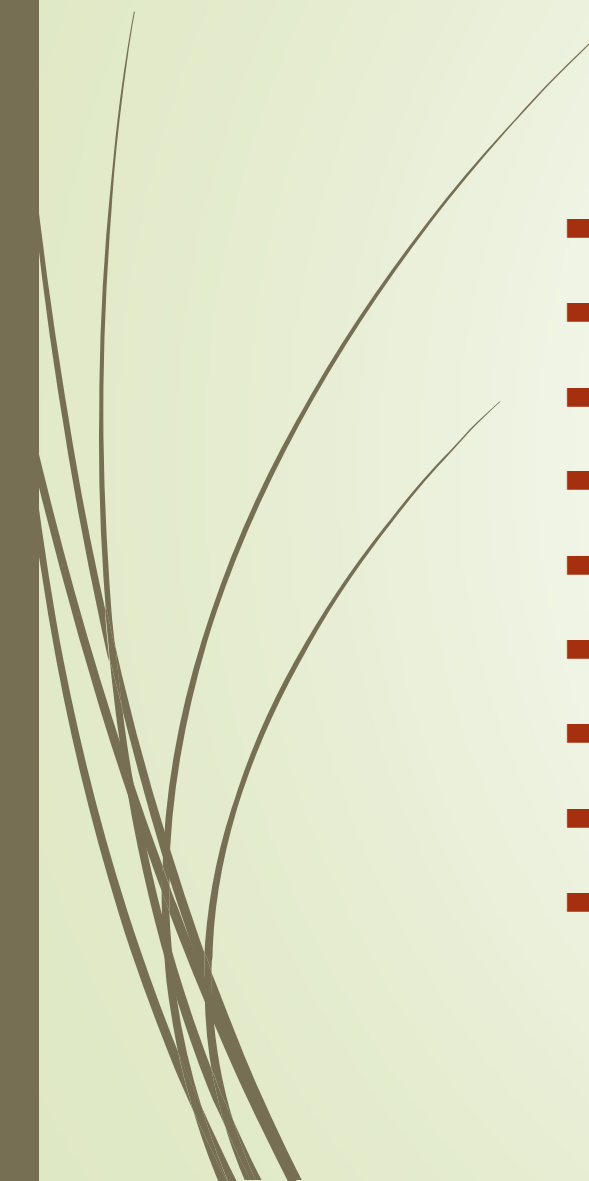

Atlas environmentální spravedlnosti

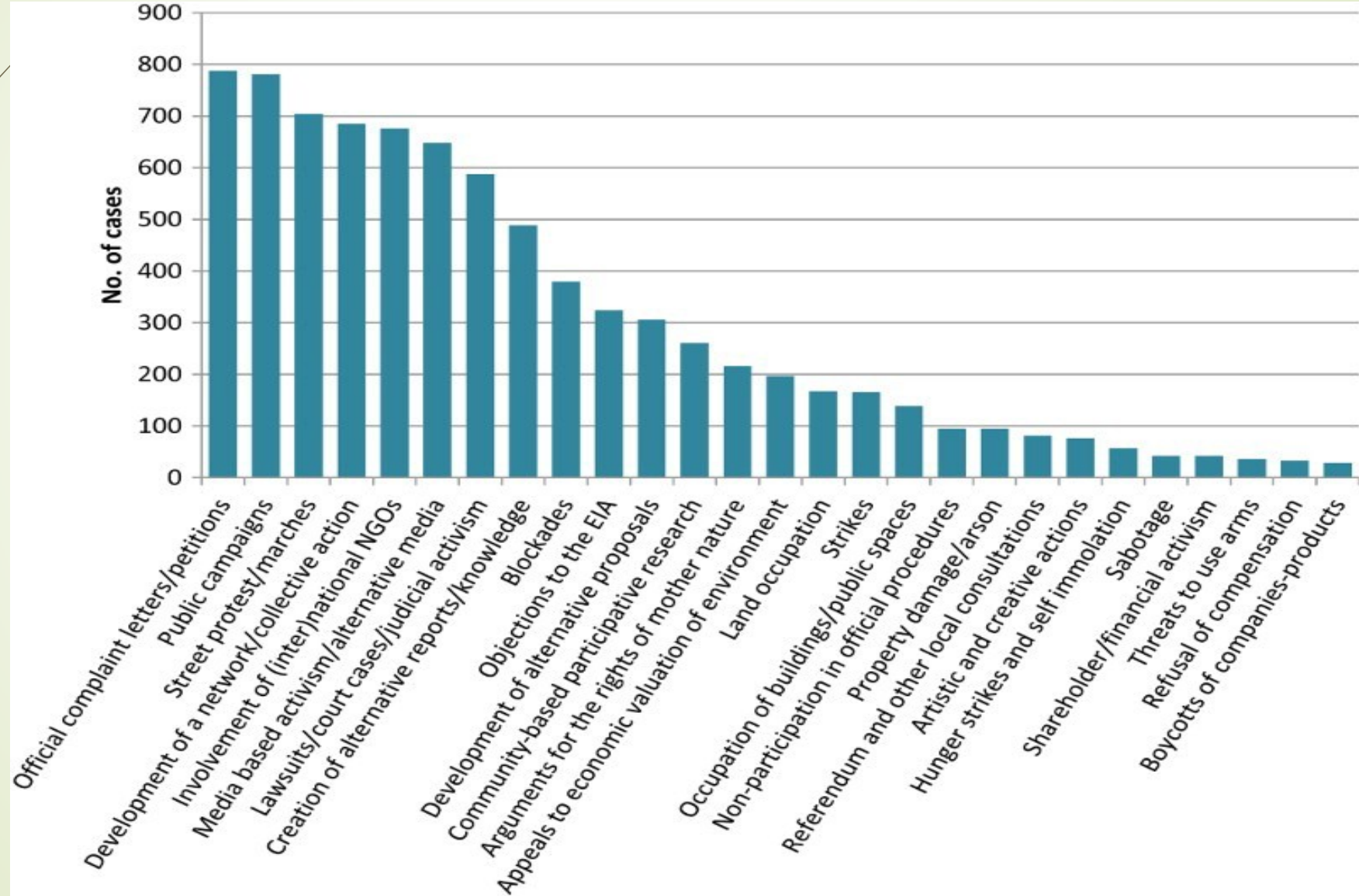
- Více než 2200 konfliktů po celém světě
 - Kategorie konfliktů podle témat
 - Repertoár taktik mobilizace
 - Výsledky konfliktů
 - Nový slovník
 - <http://ejatlas.org/>
-

Témata environmentálních konfliktů

-
- Těžba materiálů
 - Těžba energetických zdrojů
 - Zemědělství, zábor půdy
 - Úbytek biodiverzity
 - Výstavba infrastruktury
 - Využívání vody
 - Rozvoj průmyslu
 - Rozvoj turismu
 - Odpadové hospodářství

Použité taktiky

Věda nebo hnutí?

Angažovaný výzkum – výzkumníci často zkoumají konflikt přímo na místě a jejich respondenti jsou lidé z hnutí

Hnutí vytváří fenomény vhodné vědeckého zkoumání

Expertní veřejnost – mezi lidmi, kteří se angažují v environmentálních konfliktech jsou také lidé, kteří jsou experti na danou problematiku

Hnutí používají jako své argumenty vědecká zjištění

Reference

- ▶ Schlosberg, D. (2013). Theorising environmental justice: the expanding sphere of a discourse. *Environmental Politics*, 22(1), 37-55.
- ▶ Martinez-Alier, J., Temper, L., Del Bene, D., & Scheidel, A. (2016). Is there a global environmental justice movement?. *The Journal of Peasant Studies*, 43(3), 731-755.
- ▶ Martinez-Alier, J., Anguelovski, I., Bond, P., DelBene, D., Demaria, F., Gerber, J. F., ... & Ojo, G. U. (2014). Between activism and science: grassroots concepts for sustainability coined by Environmental Justice Organizations. *Journal of Political Ecology*, 21, 19-60.

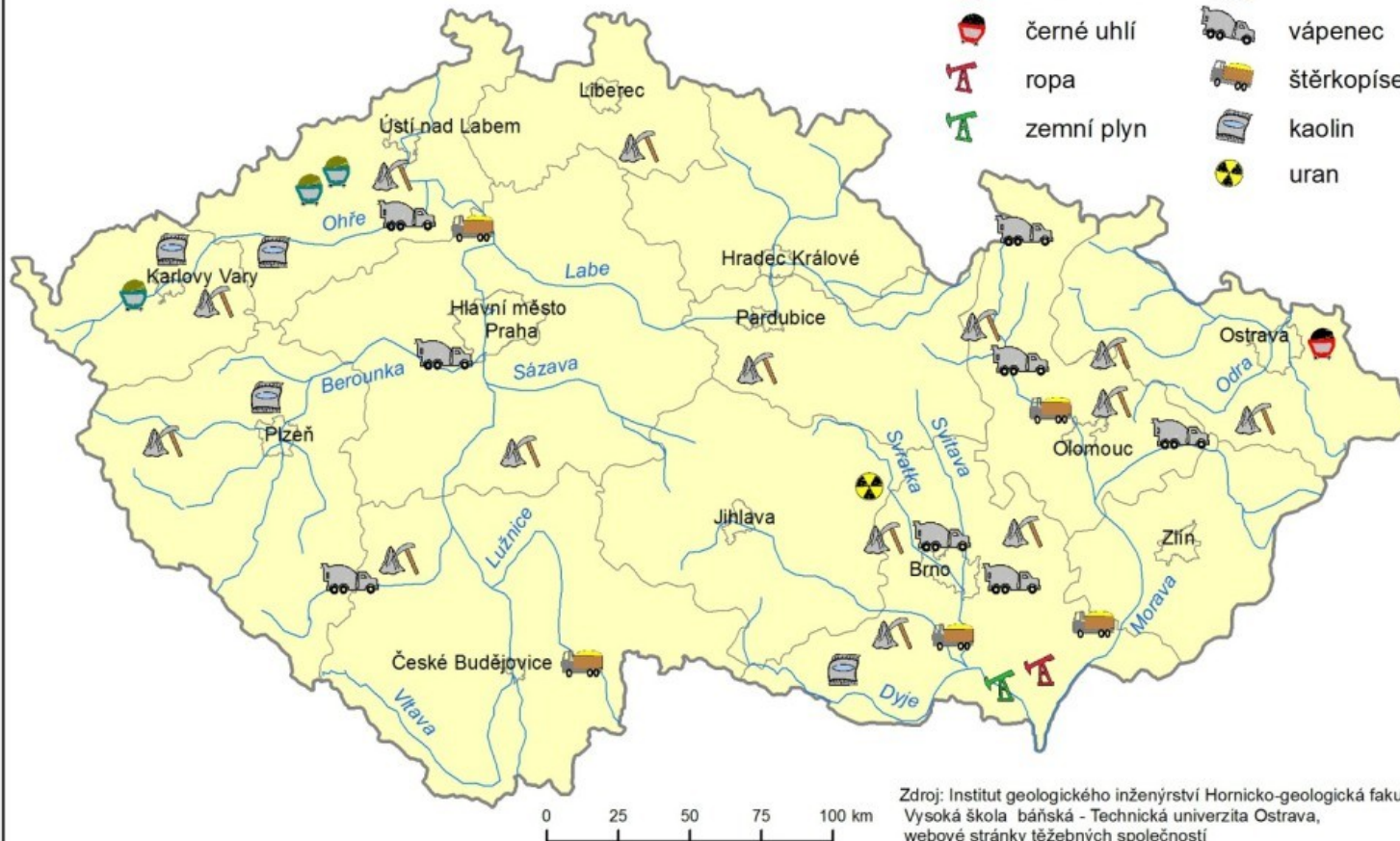
Kde se v ČR těží a co

TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN

v roce 2014

Těžba nerostných surovin

	hnědé uhlí		kámen
	černé uhlí		vápenec
	ropa		šterkopísek
	zemní plyn		kaolin
			uran

Zdroj: Institut geologického inženýrství Hornicko-geologická fakulta
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava,
webové stránky těžebních společností

Horní zákon

- ▶ Horní zákon kromě jiného dělí nerosty na vyhrazené a nevyhrazené. **Vyhrazené nerosty** jsou vyjmenovány v § 3 zákona a jejich ložiska jsou ve vlastnictví státu bez ohledu na to, kdo je vlastníkem pozemku, pod nímž se nacházejí. Institut „vyhrazených“ nerostů má v našem právu tradici už od dob vydání lus regale montanorum (tehdy šlo o tzv. horní regál). V angloamerickém právu tato zásada neplatí a všechna ložiska náleží k pozemkům, na nichž se vyskytují. Výčet v § 3 horního zákona je opět velice široký a obsahuje i nerosty, které se u nás nikdy netěžily a prakticky ani neexistuje šance nálezu jejich ložisek (např. draselné soli nebo perlit). Přesto je tím vlastnické právo státu kryté v případě nálezů neočekávaných ložisek. Navíc si stát formou rozhodnutí Ministerstva průmyslu a obchodu po dohodě s Ministerstvem životního prostředí vyhrazuje i možnost rozhodnout v případě pochybností o tom, zda určitý nerost do kategorie vyhrazených patří nebo ne. Tím jsou ošetřeny budoucí situace, kdy se začne využívat nerost, který dosud neměl žádné použití, a bude třeba rozhodnout o vlastnictví jeho ložisek. **Nevyhrazené nerosty** jsou ty, které ve výčtu v § 3 nejsou uvedeny. Nejběžnější z nich jsou stavební kámen, štěrkopísky a cihlářské hlíny. Ložiska nevyhrazených nerostů jsou ve vlastnictví majitele pozemků. Až do novelizace horního zákona zákonem č. 541/1991 bylo možné i významná ložiska nevyhrazených nerostů označit jako ložiska výhradní, tj. ve vlastnictví státu (tzv. výhradní ložiska nevyhrazených nerostů). Ložiska, o kterých bylo takto rozhodnuto, jsou i nadále ve vlastnictví státu.